

Studiedag, Leuven, 10 november 2008

‘Missionair Kerk worden – naar levende catechetische gemeenschappen’

Geloofsverkondiging in jongerenpastoraal

Gert Poelman

Het geloofspedagogische project naar jongeren toe kan zich best voltrekken binnen de ontmoeting in groep. Die stelling is vandaag helemaal niet evident en neemt positie binnen de maatschappelijke context. Daarnaast is ze geen loutere sociologische keuze, maar heeft ze alles te maken met kerk zijn zelf.

01. Peer groups

We horen vandaag vaak spreken over de *crisis van het middenveld*: daarbij wordt verwezen naar een ontbindingstendens in de maatschappij waarbij het volle accent komt te liggen op het individu en minder en minder op de groep/ de beweging/ de partij. Heel die evolutie staat niet los van een bredere maatschappelijke verschuiving die zich sinds het modernisme in steeds sneller tempo aan het voltrekken is (dijkbreuk). Onze postmoderne maatschappij is een tijd waar de grote verhalen voorbij zijn, een tijd van ontbinding: alle accent komt op het individu te liggen dat zelf zijn weg moet zoeken. Toegepast op de leefwereld van de jongeren: ze experimenteren met zingeving, ze zijn vaak onzekere zoekers, keuzes worden uitgesteld, hun engagement is fragmentair enz...). Dus: jongeren staan er ontzettend alleen voor, moeten meer keuzes maken die ze vroeger niet zelf moesten maken (‘Moe van het moeten kiezen’ was het thema van IJD-studiedag op 25/10, *Kiezen voor dummies*). Groepsvorming is dus een belangrijke keuze: jongeren hebben nood aan peer-groups en verbondenheid helpt in het maken van keuzes en is een middel tegen verzuring/vereenzaming.

Jongerenpastoraal is een onderdeel van de geheelpastoraal en dus van het kerkelijke leven. We willen enerzijds aandacht geven aan de nood aan peer-groups (en dus jongerengroepen: plussers, koren, misdienaarswerkingen), maar zien dit niet los van het geheel van de kerk. Meer nog, het kiezen voor groepen is ook wezenlijk voor kerk-zijn van alle tijden. God kiest zich een volk als partner (en geen individu); er zijn de Twaalf, de 72 enz... Er is de *communio*/gemeenschapsdimensie van de kerk. De kerk is meer dan een verzameling van individuen. Ze is Gods verbond, de gemeenschap van samengeroepen. Met andere

woorden: wat wezenlijk is voor de kerk, zal ook in de jeugdpastorale begeleiding van groepen aanwezig moeten zijn: we willen jongeren iets laten proeven van ‘leven in overvloed’ (Joh 10,10), heil (met een voorkeursoptie voor de zwaksten).

02. Geïntegreerde aanpak

In die zin is de methodologie van jongerenpastoraal niet zo verschillend van de pastoraal in zijn geheel. Zijn jongeren dan zo speciaal dat ze een bijzondere aanpak zouden vergen? En is er dan geen gevaar dat jeugdpastoraal losweekt van het bredere kerkgebeuren, juist door haar te isoleren? Er zijn zeker goede redenen voor het oprichten van aparte (Inter)diocesane jeugddiensten, maar toch pleit ik sterk voor een *geïntegreerde aanpak*. Jongerenpastoraal en volwassenenpastoraal liggen in elkaars verlengde, meer nog, ze hebben eenzelfde bedoeling: gemeenschapsvorming rond het evangelie, dat een meerwaarde voor elke mens betekent. Dat betekent enerzijds dat jongerenpastoraal kerkwerk is en de kerkgemeenschap opbouwt en anderzijds dat de zorg voor de jeugd de hele kerkgemeenschap aangaat en niet enkel overgelaten kan worden aan specialisten en ‘jeugdpastores’. Jongerenpastoraal is een begeleid groeiproces van *thuiskomen* in een gelovige gemeenschap in zijn drie wezenlijke dimensies: verkondiging, vieren en diaconie. Daarom hoeft bijvoorbeeld een jongerenviering niet zo speciaal anders te zijn, maar een proeven van een vreugdevolle liturgie waarin ook volwassenen zich thuis voelen. Daarom is een verbondenheid tussen medewerkers en vrijgestelden voor jongerenpastoraal en andere (lokale) pastorale verantwoordelijken wezenlijk (voorbeeld: betrokkenheid van pastorale verantwoordelijken bij lokale plussersgroep).

03. Een groeiproces met een duidelijke richting: evangelie en leven

Van groot belang is jonge mensen laten thuiskomen in de gemeenschap van christenen omdat het evangelie een meerwaarde betekent voor hun leven. Enerzijds zijn jonge mensen sterk op hun vrijheid (van keuze) gesteld, maar omdat keuzes vandaag bijzonder moeilijk liggen is anderzijds een duidelijk aanbod wenselijk, *proposer la foi* (Kom en zie). In die uitnodiging kan aangesloten worden bij nog wat fragmenten kennis of nieuwsgierigheid over geloof (abductiemethode van prof Pollefeyt). Maar die restanten zijn geen opstap (daarvoor is er teveel onwetendheid), veeleer een aanleiding, een gelegenheid om te verkondigen.

Uiteraard in respect voor de eigenheid van de jongeren, voor hun (kritische) vragen, angsten en vreugden. We proberen met hen in de zoekende beweging te staan: zien waar ze staan om van daaruit te groeien (*cheminement*). De richting waarheen we willen groeien is jongeren laten ontdekken dat de Schrift een levend Woord is, dat Gods Woord hun leven kan raken en omvormen.

Daarom probeert IJD geen verborgen agenda te hanteren en dus duidelijk te werken vanuit de Schrift: voorbeeld bij keuze van jaarthema voor plussers wordt met een centrale Bijbeltekst gewerkt (Lopend vuur: pinksterverhaal, Weg van God: Jakob worstelt met God...) en wordt dit ook geïmplementeerd in de werkvormen per leeftijdscategorie (op een min of meer speelse wijze). Ook Wereldjongerendagen hebben hun initiërende waarde en laten jongeren proeven van kerk-zijn (catechese, verzoening, vreugdevolle liturgie, gemeenschapsgevoel, festivalvreugde, universele komen duidelijk aan bod).

Zoals gezegd is het groeiproces van belang: activiteiten en evenementen kaderen best in een inhoudelijk op weg gaan: voedsel aanbieden om keuzes rond werk, rond relatie en rond roeping te begeleiden. Daarbij is het persoonlijke gesprek met een geestelijke begeleider geen overbodige luxe. Een heel mooi voorbeeld van een dergelijk begeleid groeiproces is het *Samuëlproject*: het wil jonge mensen inwijden in het bidden met de Schrift volgens de methode van de lectio divina (lezen, overwegen en bidden). Doel is dat ze Christus ontdekken als degene die met hen meegaat en dat ze Gods droom over hun eigen leven ontdekken: hoe kunnen ze stilaan de weg vinden die hen gelukkig maakt? Vanuit die ervaring zullen ze tot keuzes komen.

Kortom, we willen geen discours overbrengen, maar een *parcours* aanbieden (vgl het belang van voorbereiding en nawerking van grootse activiteiten zoals WJD en Taizépelgrimage). In die zin brengt pastoraal met jongeren zowel eerste verkondiging als initiatie en verdieping. De drie soorten zijn overigens niet scherp te onderscheiden.

04. Jongerenpastoraal in missionair perspectief

Nu komen we bij de vraag of ons model dan niet kerkwerwend is: is de heimelijke bedoeling niet om de jongeren in de kerk te krijgen en laat dat model ook plaats om naar de jongeren zelf te gaan (buiten de kerk)? We pleiten inderdaad voor een kerkwerwend model als dat ten minste goed verstaan wordt: de bedoeling is jongeren het geloof in Christus aan te bieden (*proposer*) als een weg die gelukkig kan maken, als een weg naar meer menswording. In die zin is de bedoeling inderdaad kerkvorming en we hoeven daarvoor niet beschaamd te

zijn, noch onze intentie te verhullen. De dynamiek van ‘Kom en zie’ is in die zin op zich al missionair en houdt een appel in aan het adres van onze kerkgemeenschappen (er moet iets te zien zijn wat kan aangeboden worden).

Toch bedoelen we niet dat het hierbij om eenrichtingsverkeer gaat en dat de jongeren naar de kerk moeten komen, noch dat deelname aan de liturgie het enige criterium zou zijn van geloof. De kerk moet inderdaad ook naar de jongeren toe gaan en naar hun diepe vragen luisteren. Ze heeft een wezenlijk missionaire dimensie. “Daartoe is het nodig present te zijn in het leven van de jongeren en samen met hen de zoektocht aan te gaan. Vaak zal deze weg van heel ver moeten vertrekken.” (VAN LOOY, *Alles begon met God*, 19).

Dat heeft gevolgen voor de jeugdpastoraal:

1 Het promoten van de intergenerationele dialoog

Jongeren mogen niet geïsoleerd worden, maar moeten juist geholpen worden in hun relatie met de volwassenen. Gelovige volwassenen kunnen door hun communicatie de initiatie en de groei in het geloof van jongeren begunstigen. Jongeren kunnen anderzijds met hun radicaliteit, hun mildheid en hun creativiteit de volwassenen helpen om de frisheid en de dynamiek van het christelijke geloof te herontdekken. Daarom dient de intergenerationele dialoog begunstigd tussen jongeren en volwassenen, tussen kinderen en grootouders.

Gevolg: Jeugdpastorale initiatieven die ALTIJD en EXCLUSIEF voor jongeren zijn, zijn niet missionair en niet gunstig! Natuurlijk kunnen ze jongeren wel sterken in hun identiteit waardoor jongeren in andere contexten zelf missionair kunnen zijn en zo kom ik tot een tweede punt.

2 Jongeren op zending bij jongeren

Niet alleen de dialoog over de generaties heen, maar ook de *intragenerationele dialoog* dient bevorderd, dat wil zeggen met hun leeftijdsgenoten. Johannes Paulus II noemde de jongeren in 2000 missionarissen van de hoop. In de hedendaagse maatschappij vindt men meer en meer plaatsen en omstandigheden die alleen voor jongeren gereserveerd zijn. De enigen die daar de evangelische waarden kunnen uitdragen, zijn jongeren zelf. Jeugdpastoraal moet jongeren stimuleren om zelf missionarissen van hun leeftijdsgenoten te worden. Daarvoor is toerusting nodig (bv. nazorg Sydney: met een krantje jongeren aansporen om zelf te getuigen van wat hen geraakt heeft). Hierbij is van belang dat jongeren uit de probleemsfeer gehaald worden en als pastorale subjecten worden gezien.

3 Bewust aanwezig in pluralistisch landschap

Een christelijke presentie op school en universiteit is van groot belang (studentenpastoraal). Zowel studenten als docenten kunnen hierbij betrokken worden. Dat betekent niet enkel de aanwezig christelijke structuren invullen, maar ook bewust aanwezig zijn in publieke, pluralistische instellingen en vanuit de eigenheid deelnemen aan het publieke debat.

BESLUIT

Ik heb in dit kort praktijkbericht over geloofsverkondiging in jongerenpastoraal vooral willen benadrukken dat onze vorming en activiteiten een smaakmaker en een inwijding (initiërend) willen zijn in wat het betekent vandaag christen te zijn. In die zin helpen ze thuis te komen in de kerkgemeenschap en is jongerenpastoraal als eiland uit den boze. Daartoe is geen speciale zaligmakende methode vereist. Authentiek getuigen in woord en daad toegepast op een groepsdynamisch proces (groeiend) lijkt me hier aangewezen net zoals in de geheelpastoraal. Uiteraard moeten we wel rekening houden met de hedendaagse communicatiemediën en communicatief aanwezig zijn. Een vrijmoedige geloofsverkondiging als vrij aanbod (tolerant) wil perspectief bieden aan zoekende jongeren die vaak moeilijk tot keuzes komen. Ingaan op dit aanbod is echter niet vrijblijvend maar vergt een geleidelijke verandering van lifestyle. Wat dat concreet betekent, wordt stilaan onderscheiden aan de hand van de Schrift. Gods Woord keert immers nooit vruchteloos terug.